

W.A.MOZART

DON GIOVANNI

DON GIOVANNI
ehk
KARISTATUD PATUNE

WOLFGANG AMADEUS MOZARTI ooper 2 vaatuses

LORENZO DA PONTE libreto

Eestikeelne tekst: **GEORG OTS**

Esietendus 18. detsembril 1975

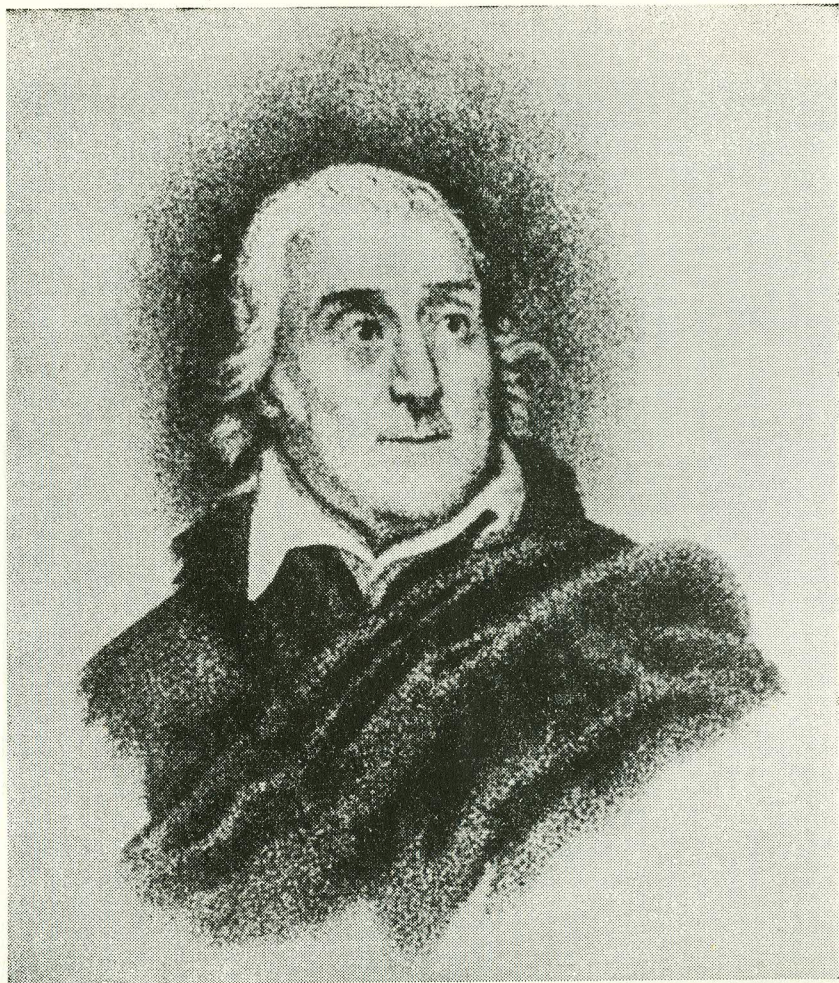
Ooperi «Don Giovanni» kirjutas Mozart Praha Rahvusteatri jaoks, kus suure menuga mängiti tema eelmist ooperit «Figaro pulm». «Don Giovanni» esietendust 29. oktoobril 1787. a. juhatas Mozart ise.

«Ma pole säästnud tööd ega vaeva, et luua Praha jaoks midagi esmajärgulist. Üleüldse eksitakse arvates, et minu kunst on tulnud kergelt. Kinnitan Teile, armas sõber, et keegi pole kulutanud kompositsiooni-stuudiumile nii palju jõudu, kui mina. Vaevalt võib leida mõnd kuulsat muusikameistrit, keda ma poleks hoolikalt uurinud, sageli mitmeid kordi.»

*Mozarti kirjast Praha dirigendile
J. B. Kucharzile 1787. a.*

W. A. MOZART
Joseph Lange lõpetamata maal. 1873. a.

LORENZO DA PONTE

JOHANN WOLFGANG GOETHE:

Mozart oleks võinud kirjutada muusika «Faustile» ...
Muusika peaks siin olema selline nagu «Don Juanis»*

1829

*

Kuidas võib öelda, et Mozart on oma «Don Juani» komponeerinud! Kompositsioon (kokkuseade) — nagu oleks see kook või biskviit, mis segatakse kokku munadest, jahust ja suhkrust! Vaimne looming on see, üksikosad ja tervik ühtseina valatud, läbi imbunud ühtse elu vaimust ja hingusest, kusjuures looja pole käinud katsetuste, omavolilise tükeldamise ja kokkuseadmise teed, vaid olnud oma geeniuse demonliku vaimu võimuses ning pidanud täitma kõik, mis see talle ette kirjutas.

1831

*

BERNARD SHAW:

Kirgede sfääris, kus kõik erutuvad ja raevutsevad, ei kaota enesevalitsust vaid Mozart [...] samas inspiratsioonitulvas, mis paneb teie titaanid krampides tõmblema, säilitab Mozart alati mõõdutunde, järgib vahendite ökonoomsust ja sihipärasust. Just sellepärast ei hooli temast titaanide austajad. Kõiki meid, loomult barbareid, köidavad jõu avaldused: kui tenor kõrge si-bemoll meenutab arukatla plahvatust, vapustab see publikut alati, isegi kui see varjutab meloodia; ja helilooja, kes suudab muusikas edasi anda tormilist, kirglikku ja jämedavõitu vaimust — ... jääb alatiseks täitmatule muusikaarmastajate lemmikuks ...

Mozart ei löö meid iialgi uimaseks. Liigne rutakus, ärritatus, liigne kihk ja proportsioonitunde kaotamine loomingus näiks talle naeruväärse, isegi pahelise nähtusena. Titaanidele mõjub Parnassi puhas õhk, nagu hapnik hiirtele: algul erutab, pärast aga surmab. Oige kunstnik hingab seda õhku Parnassi põllisasukana ja loob samasuguse rahuga, nagu tavaline inimene teeb oma igapäevast tööd. Just nii lõi Mozart; sellepärast ma teda armastangi. Aga kui ta ka mulle ei meeldiks, teeskleksin ikkagi tema austajat, sest armastus tema loomingu vastu on omane valituile ja seda peavad avalikult kuulutama — nii öelda «kandma nagu tsilindrit» — kõik need, kes tahavad saada kuulsaks kui tõelised asjatundjad muusikas.

1893

*

... Pole võimalik kuulata «Don Juani» avamängu, tundmata keerulist hingeseisundit, ettevalmistust kellegi kohutava saatuse lähenevaks tragöödiaks, mis tumestab teravat, kuid demonlikku rõõmu ...

1927

*

* «Don Juaniks» muutus «Don Giovanni» pärast Praha esietendust, kui da Ponte itaaliakeelne libreto tõlgiti saksa keelde. Tänapäeval on esialgne pealkiri «Don Giovanni» jälle kasutusel peaaegu kõigis maades, vaatamata keelele, milles lauldakse.

GEORGI TSITŠERIN:

Mozart on sild kosmose ja reaalse elu, Siiriuse ja päeva pisiasjade vahel...

«Don Juani» lõpp* on nii vajalik sellepärast, et tema lõppjäreldeks on maailmahinge ironia, mis naerab nii karistatavat kui karistajat. See on Mozarti sügavamaid eriomadusi, üks tema probleemistiku kõige tähtsamaid aspekte.

1930

* * *

AINEST

Don Juani kuju on pärit keskaegsetest hispaania legendidest, mille esimese kirjandusliku käsitluse andis Tirso de Molina draamas «Sevilla pilkaja ja kivist külaline» (1634).

Tänaseks on don Juan inspireerinud vähemalt pooltsada autorit: poeete, proosakirjanikke ja dramaturge, heliloojaid ja filosoofe. Nende seas on Molière, Goldoni, Gluck, Cimarosa, Byron, Mérimée, Puškin, R. Strauss, Rostand, Baudelaire, Kierkegaard, Frisch...

* * *

DON JUAN: ... Ma armastan armastuses vabadust ega suuda oma südant sundida... mul on loomupärane kaldumus kõigele järele anda, mis mind ligi tõmbab. Mu süda kuulub kõigile kaunitaridele, nende asi on seda kordamööda võtta ja oma valduses hoida, nii kaua kui nad suudavad.

MOLIÈRE, «Don Juan», 1665.

*

Don Juan pole mees, kes armastab naisi, vaid mees, keda naised armastavad. See on kaheldamatu inimlik tõsiasi, mille üle kirjanikud, kes on võtnud käsitleda donžuaanluse raske teema, oleksid pidanud mõnevõrra sügavamalt mõtisklema. On tõsiasi, et on olemas mehi, kellesse naised armuvad ebatavaliselt sageli ja ägedalt. Siin võib leida külluses ainet järelemõtlemiseks. Milles seisneb see erilise anne? Milline vitaalne müsteerium peitub selle eesõiguse varjus? Teine viis — pidada kaputsiinlikke jutlusi mingist naeruväärsest, soovi mööda kokku luuletatud Don Juani-kujust, — näib mulle liialt süütu, et olla viljakas. See on jutlustajate igavene pahe: nad leiutavad mõne rumala ja tüütu võlausaldaja ning tunnevad siis lõbu selle väärast.

JOSÉ ORTEGA Y GASSET,
«Armastusest», 1914.

* Ooperi lõpustseen, mis sageli kupüüri all on olnud, puudus ka «Estonia» 1952. a. lavastuses.

Kahtlemata on don Juan Narkissos, õieti armastab ta ainult iseennast. Tema armusuhete legendaarne arv (1003) ei ärata ainult sellepärast võikust, et ajab naerma — ajab naerma, kuna loendatakse seda, mis midagi ei ole. Sõnakeeles tähendab see arv, et don Juanil pole ainsatki sinasuhet. Niisiis pole ta armastaja.

... Iga don Juani selja taga seisab igavus, olgugi see varjatud bravuuriga, igavus, mis ei pane haigutama, vaid võllanalja tegema; vaimu igavus, mis januneb absoluutse järele ja usub kogemuse põhjal, et ta seda iial ei leia. Lühidalt: raskemeelsuse suur igavus, südame piin, kus soovid surevad, nii et üle jääb vaid nali. Don Juan, kes nalja ei mõistaks, pooks end üles.

MAX FRISCH, «Don Juan ehk armastus geometria vastu». Järeloomõlgutuseks, 1953.

*

Kas don Juan on kurb? Tõenäoliselt mitte. Vaevalt et mul pruugib kroonikale viidata. Tema võidukas naer, jultumus, täispöörded ja teat-raalsusearmastus — kõik see on selge ja rõõmus. Pealegi on kurbadel kaks põhjust kurb olla: nad on kas teadmatutes või loodavad. Don Juan teab ja ei looda. Ta on nagu kunstnik, kes tunneb oma piire, ei ületa neid iial ja saavutab sel kitsukesel rajal, kus ta vaim kodus on, meistri imelise kerguse. Ja see ongi geenius: aru, mis tunneb oma piire.

ALBERT CAMUS, «Sisyphose müüt», 1942.

*

Dirigent: Eesti NSV rahvakunstnik **NEEME JÄRVI**

Lavastajad: NSV Liidu rahvakunstnik **GEORG OTS**
ja **ARNE MIKK**

Kunstnik: Eesti NSV teeneline kunstitegelane **ELDOR RENTER**

Dirigendi assistent: **PEETER LILJE**

Koormeister: Eesti NSV teeneline kunstitegelane
UNO JÄRVELA

Ballettmeister: Eesti NSV teeneline kunstitegelane
MAI MURDMAA

Kontsertmeistrid: Eesti NSV teeneline kunstnik
TEKLA KOHA, REET LAUL ja VIIVA VÄINMAA

Orkestri kontsertmeister: **MATI UFFERT**

Etenduse juht: **JÜRI KRUUS**

OSADES:

Don Giovanni ENSV teeneline kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP
ENSV teeneline kunstnik
TEO MAISTE
ILLART ORAV

Komtuur ENSV teeneline kunstnik
MATI PALM
ERVIN KÄRVET
AHTI MÄNNIK

Donna Anna, tema tütar MARE JÖGEVA
HAILI SAMMELSELG

Don Ottavio, donna Anna
kihlatu ROSTISLAV GURJEV

Donna Elvira MAARJA HAAMER
TIINA JAAKSOO
KAIE KONRAD (külalisena)
SOLVEIG RAJA

Leporello, don Giovanni
teener ENSV teeneline kunstnik
TEO MAISTE
ENSV teeneline kunstnik
MATI PALM
UNO KREEN

Masetto, talupoeg ERVIN KÄRVET
AHTI MÄNNIK

Zerlina, tema mõrsja ENSV teeneline kunstnik
ANU KAAL
ENSV teeneline kunstnik
HELGI SALLO
JELENA SOLOVJOVA

Talurahvas. Muusikud. Teenrid.

*